

SUROWCE KRZEMIONKOWE

DIATOMITY I ZIEMIA KRZEMIONKOWA ORAZ KWARC ŻYŁOWY

Głównym składnikiem surowców krzemionkowych jest dwutlenek krzemu, czyli krzemionka, która w diatomitach i ziemi krzemionkowej występuje przede wszystkim w formie bezpostaciowej (opal), a w kwarcu żyłowym w formie krystalicznej (kwarc).

Diatomit jest osadową skałą krzemionkową powstałą wskutek nagromadzenia w zbiorniku skorupki okrzemek, które później zostały delikatnie scementowane opalem. Jest to skała słabo skonsolidowana, bardzo porowata i lekka (utrzymuje się na powierzchni wody). Posiada specyficzne własności, takie jak wielka chłonność, niska przewodność ciepła, odporność termiczna i obojętność chemiczna.

Ziemia krzemionkowa (inaczej „opoka odwapniona”) jest skałą osadową złożoną głównie z opalu. Powstaje w efekcie wietrzenia chemicznego opoki (skały zbudowanej z węglanu wapnia i substancji krzemionkowej) wskutek wylugowania z niej węglanu wapnia. Po odwapnieniu pozostaje szkielet krzemionkowy tworzący porowatą skałę o własnościach zbliżonych do diatomitu.

Porowate skały krzemionkowe o odpowiednich własnościach są wykorzystywane jako materiały filtracyjne, sorbenty, nośniki środków ochrony roślin i katalizatorów, materiały termoizolacyjne i polerskie oraz lekkie kruszywa budowlane.

Kwarc żyłowy wypełnia rozmaite pęknięcia w skałach różnego wieku. Żyły kwarcowe o znaczeniu przemysłowym, najczęściej o genezie hydrotermalnej, występują na Dolnym Śląsku w liczących setki milionów lat skałach magmowych i metamorficznych. Obecnie nie są nieeksploatowane.

Kwarc żyłowy jest wykorzystywany w produkcji i zdobieniu ceramiki (porcelana, porcelit), a także w przemyśle materiałów ogniotrwałych. Najczystsze jego odmiany są stosowane w przemyśle szklarskim (szkło szlachetne) i elektrotechnicznym.

Kwarc z Rozdroża Izerskiego, ark. Jelenia Góra, Coll. F. Zięba. Muzeum Geologiczne PIG-PIB →

Czy wiesz, że..!

W złożach i wystąpieniach kwarcu żyłowego na Dolnym Śląsku występują ozdobne odmiany kwarcu, takie jak kryształ górski, ametyst i cytryn. Piękne kryształy można znaleźć między innymi na Izerskich Garbach, w rejonie Szklarskiej Poręby, w Kletnie k. Stronia Śląskiego, Taczalinie k. Legnicy i in.

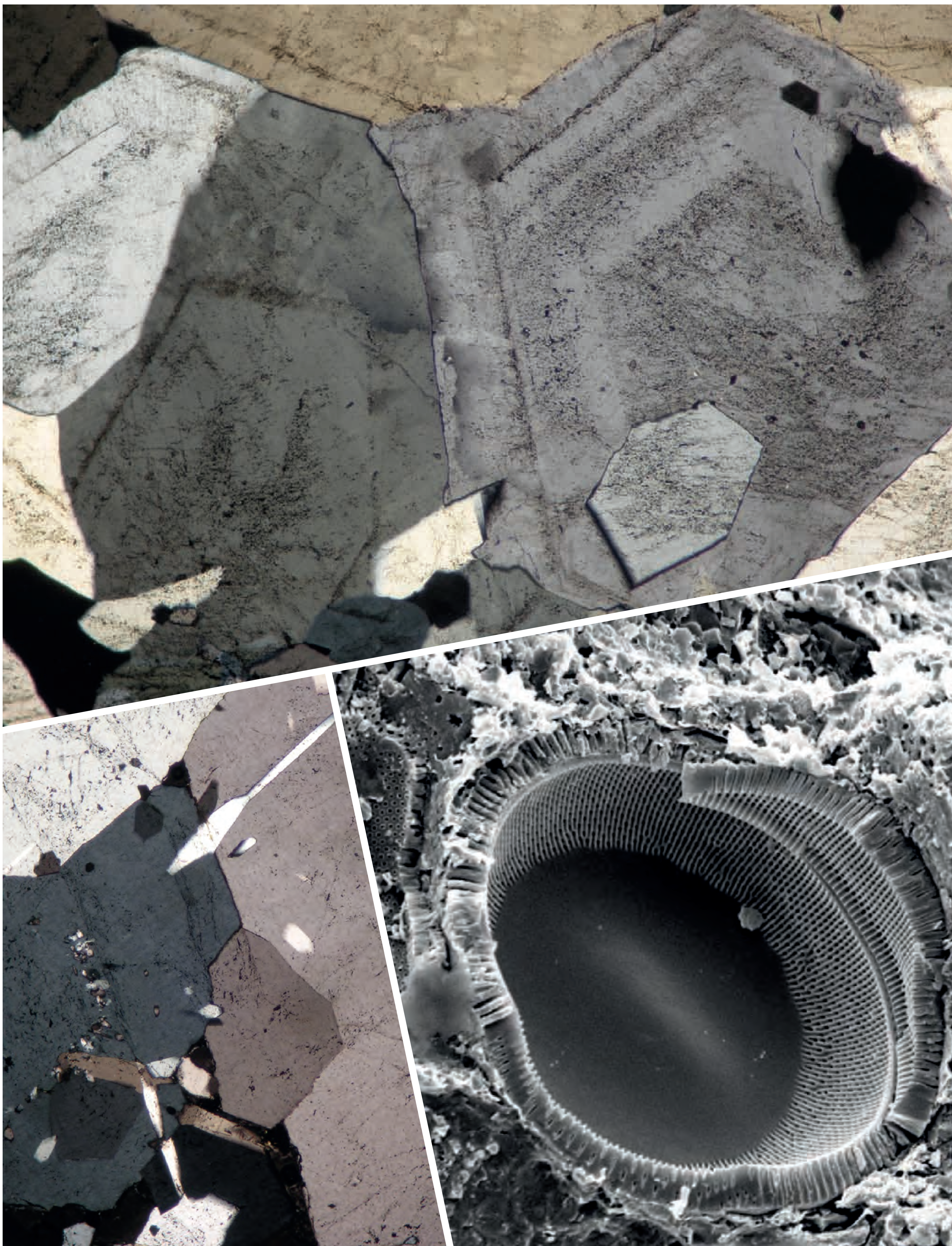
PIG-PIB prowadzi wszechstronne badania budowy geologicznej kraju. Obok działalności naukowej, Instytut wypełnia również zadania państwowej służby geologicznej i państwowej służby hydrogeologicznej. Zapewnia bezpieczeństwo państwa w zakresie gospodarki zasobami surowców mineralnych, także surowców krzemionkowych i wód podziemnych, monitoruje stan środowiska gruntowo-wodnego i ostrzega o zagrożeniach naturalnych.

Złoża diatomitów występują w Karpatach, natomiast ziemi krzemionkowej w obrzeżeniu Gór Świętokrzyskich i na Wyżynie Lubelskiej.

W 2017 ROKU ZASOBY BILANSOWE SKAŁY DIATOMITOWEJ WYNIOSŁY 10 MLN TON W 4 ZŁOŻACH, A ZIEMI KRZEMIONKOWEJ PONAD 2 MLN TON W 5 ZŁOŻACH.

Obecnie eksploatowane jest tylko złożo Jawornik w Karpatach, z którego w 2017 roku wydobyto 0,5 tys. ton skały diatomitowej.

Fot. 1. Zrost kryształy kwarcu żyłowego. Naprzemiennie występujące strefy bogate i ubogie w różnorodne inkluzje uwiadcniają budowę pasową kryształów. Długość małego kryształu kwarcu w prawej, dolnej części zdjęcia wynosi 0,5 mm. Wądroże Wielkie (blok przedsudecki). Mikroskop polaryzacyjny, światło przechodzące, przy jednym nikolu. Fot. K. Wołkiewicz; Fot. 2 Kwarc żyłowy zbudowany z kryształów kwarcu różnej wielkości. Długość „strzałki” w prawym, górnym rogu wynosi około 0,5 mm. Wądroże Wielkie (blok przedsudecki). Mikroskop polaryzacyjny, światło przechodzące, przy jednym nikolu. Fot. K. Wołkiewicz; Fot. 3. Diatomit – porowata skała krzemionkowa zbudowana z bioklastów okrzemek. W centralnej części zdjęcia prawie niepokruszona skorupka okrzemka o średnicy około 26 µm. Karpaty. Paleogen/Neogen. Obraz z mikroskopu elektronowego. Fot. L. Giro. PIG-PIB

Państwowy Instytut Geologiczny
Państwowy Instytut Badawczy

ul. Rakowiecka 4, 00-975 Warszawa
tel. (+48) 22 45 92 000, biuro@pigi.gov.pl
www.pigi.gov.pl

PAŃSTWOWY
INSTYTUT
GEOLOGICZNY

Sfinansowano ze środków
Narodowego Funduszu
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Zeskanuj kod smartfonem
i dowiedz się więcej...

